

foto archiv Skautského institutu – Patronáty (oddíl Holubov)

Pro ZELEŇEJŠÍ
Evropu

3/2023

ARCHA

ZPRAVODAJ O VÝCHOVĚ A VYUŽITÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ A MLÁDEŽE

Mladí lidé a KLIMATICKÁ krize

Všichni chceme žít ve světě, ve kterém se můžeme cítit bezpečně a věřit v budoucnost. Už několik desetiletí nám ale důvěru v bezpečné zítřky nahlodává klimatická krize.

Evropa se snaží změně klimatu čelit, Česko se ale trochu kroučí a v řadě věcí se spíš vleče na chvostu. Tahounem pozitivních změn mohou být mladí lidé!

Že je klimatická krize pro svět vážný problém potvrdila v březnu i čerstvá zpráva vědců a vědkyň z Mezivládního panelu OSN pro změnu klimatu (IPCC). Každá další desetina stupně oteplení znamená zbytečné ztráty a rychlejší cestu do spirály nevratných změn. Přestože se svět vydal na cestu k nápravě, pro splnění cílů Pařížské dohody to nestačí a okno příležitosti zkrátit divočí klima včas se rychle zavírá. Věda mluví jasně, musíme přidat!

Evropa, v níž žijeme, patří v ochraně klimatu spíše k těm zodpovědným. I tady nás ale čeká ještě hodně práce. Potřebujeme mnohem víc obnovitelných zdrojů a zateplených domů. Čistá energetika ale není vše. Vědci z IPCC volají i po ochraně divočiny a obnově ekosystémů nebo po lepším hospodaření v krajině. Změny čekají i průmysl, města čeká zase masivní elektrifikace. K řešení mohou přispět i změny našich návyků, třeba toho, jak se dopravujeme nebo co jíme.

V Česku se v diskusích o klimatu s oblibou často kveruluje a ukazuje na jiné. I proto jsme v řadě ohledů za zbytkem

Evropy hodně zaspali. Za poslední rok se ale leccos změnilo. Válka na Ukrajině a energetická krize se staly impulsem k nebývalému zájmu o „soláry“ na střechách, hýbe se i legislativa, a brzy se tak dočkáme třeba komunitní energetiky. Jinde ale zůstáváme stát. Třeba energii z větru aby tu stále lupou pohledal a české debaty o řešení dopravy ve městech připomínají ve srovnání se západní Evropou spíš skanzen z minulého století.

Debatu o klimatu často významně posouvá kupředu hlas mladé generace. I rychlý sled dnes přijímaných klimatických politik EU „nakoply“ právě studentské stávky. Stále se ale nedělá dost a hlas mladých bude hrát důležitou roli i v následujících letech. Právě mladí lidé umí totiž palčivé problémy velmi jasně pojmenovat, poznají greenwashing (dezinformace šířené organizací za účelem prezentovat environmentálně zodpovědný veřejný obraz sama sebe, pozn. red.) a chtějí skutečná řešení. Jsou také otevření ke změnám a přínášejí čerstvé perspektivy nezatížené minulostí.

Přestože peníze a politická moc se často koncentrují v rukou starších generací, sílu měnit najednou celá paradigma drží v rukou právě mladí. Přejme si, aby hlas mladé generace promlouval co nejvíce i do české zelené transformace!

Jitka Martínková
koordinátorka komunikace
v Klimatické koalici
Foto geralt, Pixabay

Zpravodaj ČRD
o výchově a využití
volného času
dětí a mládeže

Registrace
Ministerstvem
kultury: MK ČR 8135
Tematická skupina 13/A8,
ISSN 1212 – 5016
Podávání novinových zásilek
povoleno Českou poštou, s.p.,
odštěpný závod Přeprava,
č.j. 1259 / 99 ze dne 29. 3. 1999

Redakce:

Jiří Majer – vedoucí redaktor

Adresa redakce:

Česká rada dětí a mládeže,
Senovážné náměstí 977/24,
110 00 Praha 1

tel.: 211 222 870

e-mail: archa@crdm.cz

IČO: 68379439

Grafická úprava, sazba a lito
Michala K. Rocmanová, akad. mal.
Tiskne REFOS, Praha

25. ročník

Toto číslo vyšlo v květnu 2023.

Fotografie z archivu ČRD
a jejich členských organizací.

Foto na titulní straně:
archiv Skautského institutu –
Patronáty (oddíl Holubov)

Zpravodaj Archa je nekomerční
tiskovinou, která není určena
k prodeji. Tisk zpravodaje finančně
podpořilo Ministerstvo školství,
mládeže a tělovýchovy.

Podrobné informace ke zpravodaji
Archa: <http://crdm.cz/archa>

Zelenější Evropa a OTYÓKWA

veni s tím něco udělat. Víme, že pro zachování přírody kolem nás musíme něco obětovat, a pokud je to jen pár hodin práce, není to zase tak špatná cena, ne?

*Za kmen Otyókwa napsala
Anna Janáková – Sojka
Liga lesní moudrosti*

Náš kmen Otyókwa sídlí v jižních Čechách ve Velešíně, poblíž Římovské přehrady. Každý rok táboříme téměř na jejích březích, na genofondové ploše jménem Jeryn.

Je to z mnoha důvodů ochránářsky zajímavé území, a proto o ně pečujeme a staráme se o něj. Ručně ho několikrát ročně kosíme a následně hrabeme trávu. Snažíme se udržovat mělké tůňe pro obojživelníky a také nikdy nepoužíváme těžkou techniku, která by mohla poškodit chráněné rostliny. Málokdy se za námi přijede podívat nějaký návštěvník zvenku, ale když se tak stane, je obvykle udiven našimi zvyky. Pokud máte zájem zjistit víc, trochu Vám to přiblížím.

Žijeme podle vzoru původních obyvatel Ameriky – v souladu s přírodou a bez zbytečného plýtvání. Pitnou vodu bereme ze studánky v lese, kterou udržujeme už přes 20 let. Je to jen malý pramínek a člověk se na láhev vody dost načeká. Napustit vodu pro celý třináctičlenný tábor na den zabere v suchších rocích kolem dvou hodin. Chce to trpělivost, ale bez ní jde máloco, že? Užitek vodu stahujeme z podmáčené louky do druhé studánky. Ta už sice není na pití, ale na hrubší mytí nádobí nebo jiné práce nemusíme používat vzácnější pitnou. Když se na ni načekáte takovou dobu, o to více si jí pak vážíte.

Když zapadne slunce, život se přesouvá dovnitř, k ohni. Spíme ve stanech šitých podle indiánských teepee stavěných ze 14 tyčí. Před každým tábořením je postavíme a po jeho konci znovu uklízíme. Je to proces na celý den a zaměstná nás všechny. Večer už by ale málokdo poznal, že jsme tu vůbec byli...

Mimo našeho života na Jerynu se účastníme i celorepublikové akce na sčítání dravců nazvané Akce Káně. V posledních letech se nám pravidel-

ně daří zhlédnout i orla mořského. Vlastně většina našeho života se točí právě kolem Římovské přehrady. Každoročně s Velešínskými ochránci přírody a Povodím Vltavy pročesáváme břehy a čistíme je od odpadků. Někteří z nás sbírají nepořádek na hladině z pramice. Loni jsme na svazích vysázeli 1400 sazenic lesních stromků jako náhradu za ty, co byly vykáceny. Pokud chceme, aby tohle krásné místo zůstalo stále domovem orla i nás lidí, budeme se o něj starat i v příštích letech. Často si stačí jen všimnout, co se venku děje, a být připra-

Mladí hasiči a TELEFONY

Mladí hasiči sbírali staré mobilní telefony

V loňském roce v rámci okresních kol hry Plamen měli mladí hasiči možnost zúčastnit se projektu Recyklujte s hasiči v rámci akce: „Máš nový mobil? Leží ti doma starý?“.

Do všech 77 okresů tak byly rozvezeny boxy na sběr starých mobilů, a účast dětí skutečně předčila naše očekávání. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska vybralo během této sběrové akce 2 277 mobilních telefonů a 13 kilogramů ostatního příslušenství nebo elektrozařízení.

Za svou aktivitu získalo SH ČMS Certifikát společensky odpovědné instituce. Nejvíce mobilních telefonů, a to 345 kusů posbíralo Okresní sdružení hasičů Louny, kterému jakožto vítězi náleží finanční odměna ve výši 10.000 Kč. V rámci akce probíhala na instagramovém profilu mládeže SH ČMS také tipovací soutěž, jejíž vítězka získala osušku z limitované edice oblečení a doplňků k 50. výročí

hry Plamen a další propagační předměty SH ČMS. Vítězům gratulujeme! Náš dík patří všem dětem, které se do této akce zapojily. Jsme rádi, že společně pomáháme chránit životní prostředí a naši planetu.

Lucie Šulcová
úsek mládeže SH ČMS

Pro zelenější EVROPU

Jeden z ústředních prvků činnosti Hnutí Brontosaurus, jímž přispíváme k zelenější Evropě, tvoří péče o krajinu zasaženou klimatickou změnou a snaha ji na tyto změny adaptovat. Za tímto účelem brontosauři v rámci programu Akce příroda každoročně pořádají desítky jednodenních akcí, víkendovek i táborů.

Tři z nich bychom rádi představili. Prvním je dlouhodobé systematické sázení stromů a ze-

leně. Mezi vůbec nejvýraznější centra těchto aktivit patří Hrušky u Brna, kde od roku 2015 vysazujeme aleje a sady a pečujeme o ně tak, aby obstály i v měnícím se klimatu současnosti. Vybíráme takové odrůdy, které změny klimatu ustojí, při sázení myslíme na to, aby měly stromy dostatek místa i za desítky a stovky let, a následně je zaléváme, oplocujeme, mulčujeme a citlivě prořezáváme.

Za pomoci brontosaurů i dalších nadšených dobrovolníků tady již vznikla švestková alej kolem potoka Rakovce, kilometrová hrušňová alej s keři kolem místní polní cesty a ošetřili jsme i zdejší staré Hrušně.

Druhým projektem je celková proměna Lužního parku Krče v centru Břeclavi. Pozůstatek lužního lesa zůstal dlouhé roky zanedbávaný a zarůstal invazivními druhy. Náš záměr zahrnuje výběr peněz a výkup pozemku a jeho postupnou následnou proměnu pomocí výsadby původních odrůd a obnovy přirozeného prostředí a úkrytů pro místní faunu. Nakonec zde plánujeme vybudovat naučnou stezku a otevřít celé místo veřejnosti pro procházky,

relax a pozorování přírody. Na tom všem jsme začali pracovat v roce 2021 a hotovo by mělo být do konce příštího roku.

Třetí naší snahou je vyvěšování ptačích budek jak v městských parcích Prahy a Brna, tak i v lesích, kde ubývají doupné stromy. Samotné vyvěšení ovšem nestačí, a tak se na tato místa pravidelně vracíme a budky čistíme, opravujeme a měníme. Někdy také spolupracujeme s ornitology, kteří budky kroužkují a přednášejí účastníkům o významu celé činnosti.

Od 19. do 23. dubna 2023 bylo možno tyto a další naše aktivity vidět naživo v rámci oslav Dne Země, kdy jsme pořádali sérii jednodenních dobrovolnických akcí pro veřejnost. Zájemci dostali možnost se dozvědět o významu činnosti našich základních článků a také se sami přímo zapojili.

Vojtěch Jochim
Hnutí Brontosaurus

Další informace o činnosti Hnutí Brontosaurus a jeho dětských oddílů najdete na www.brontosaurus.cz

MINIEXPEDICE

Na území České republiky nalezneme mnoho chráněných území, ať už to jsou chráněné krajinné oblasti, přírodní rezervace či přírodní památky. Péče o ně a jejich zachování je náročným úkolem, který vyžaduje průběžný monitoring těchto lokalit.

A to je něco, s čím jsme schopni alespoň trochu pomoci i my v Talnetu, protože v jarních a letních měsících pořádáme miniexpedice, zejména botanického, zoologického a ekologického zaměření.

Co je to taková miniexpedice?

Jedná se o několikadenní akci, kdy skupina lektorů a žáků se zájmem o biologii vyrazí na určitou lokalitu a několik dní působí v terénu. Typickým úkolem je sledování biodiverzity lokality nebo mapování výskytu populace určitého ohroženého druhu. Na tom, co by bylo dobré vyzkoumat, se zpravidla domlouváme s organizacemi, které mají přehled o tom, jaké informace kde chybí – může to být Agentura ochrany přírody a krajiny nebo správa některé z chráněných krajinných oblastí.

Dobрым příkladem takové spolupráce je účast talnetáků na ložském borytobraní v CHKO Pálava.

Boryt je invazní rostlina, která na pálavských vápencových svazích ohrožuje další druhy, proto je vhodné její porosty

regulovat. Talnetáci se tak zapojili do odstraňování borytu v národní přírodní rezervaci Děvín, přičemž se u této činnosti vzdělali: dostalo se jim poučení i o dalších položkách vzácné flóry a fauny Pálavy.

Letos chceme na tyto aktivity navázat třeba entomologickým průzkumem lučních lokalit v Moravském krasu.

Zkoumání zajímavých biologických lokalit na našich miniexpedicích umožňuje mládeži přispět svou troškou do mlýna ve znalosti krajiny a ochraně biologické rozmanitosti. Zachování přírodních lokalit a ochrana životního prostředí je v zájmu nás všech a miniexpedice napomáhá porozumět ekologickým souvislostem v krajině na základě vlastní hmatatelné zkušenosti.

Anna Korytářová
Talnet
Foto Martina Röhlichová

Zelené aktivity mají v Pionýru ZELENOU

Už druhým rokem Pionýr cíleně vyhláší programy na podporu ekologického (a s tím mnohdy i ekonomického) chování. V loňském roce byly vysáány hned dva „zelené“ programy, pojďme si je přiblížit.

Výlety do přírody měly jasný cíl

Program Výlety do přírody byl spojen s přímou prací s dětmi. Své projekty tak mohli přihlásit všichni, kteří chtěli s oddílovými dětmi uskutečnit aktivity spojené s praktickou ochranou přírody, badatelsky orientovaným vyučováním, plněním odborníků Ochránce přírody nebo environmentální výchovou.

Děti z oddílu Hejkálcí (Pionýrská skupina Safír Kdyně) vnesly život do nově zbudovaného břehu ze svahových tvarovek. Prostor využily pro pěstování jednoletých okrasných rostlin, skalniček, bylinek, jahodníku i polní odrůdy rajčat. Rostlinky nejenom zasadily, ale po celý rok také odstraňovaly plevel a zalévaly je. Na podzim děti čekalo hodně práce s vytrháváním plevelu a přesazováním mladých jahod. Jednoleté okrasné rostliny (např. afrikány) děti vytrhaly a obraly

z nich semínka, která uschovaly na příští rok. Trvalky, bylinky a dvouletky byly zbaveny plevelu a připraveny na zimu. V následující sezóně se těší, že už využijí kompost ze svého oddílového kompostéru.

Vedoucí z Pionýrské skupiny Expedice si stanovili více cílů.

Seznámili děti s problematikou úbytku vody, rostoucím suchem a možnými způsoby, jak s těmito problémy bojovat – například využitím dešťové vody pro zalévání oddílových záhonků, o které se děti starají. Děti se naučily, že je možné si potraviny vyrobit z rostlin, které jsou kolem nás. Ze špendlíku, který roste přímo na jejich hřišti, uvařili marmeládu, kterou dále využívají na svých akcích.

Dalším cílem bylo vyzkoušet si, že i v přírodě je možné pít vodu z neznámých zdrojů bezpečně.

Nejprve však vedoucí děti poučili, jaká jsou možná rizika pití vody z neznámých zdrojů, následně si děti vyzkoušely bezpečný způsob získávání pitné vody přes filtry. Posledním cílem bylo vysvětlení možnosti využití alternativních zdrojů elektrické energie, a protože na mnoha tábořištích není zdroj elektřiny, nabízelo se využití solárních panelů pro nabíjení mobilních zařízení jako ideální volba.

Oddíly na zeleno aneb Kdo šetří, má za tři

Cílem programu Oddíly na zeleno bylo poskytnout pionýrským skupinám a jejich oddílům finance na neinvestiční úpravy kluboven a táborových základen, které pomohou k ekologicky šetrnějšímu provozu a snížení energetické náročnosti. Podívejte se na některé tipy z podpořených projektů v loňském roce.

Veselí Medvědi pořídili na základnu ve Sloupu bezvodé pisoáry. Úspora pitné vody, kterou by za třítydenní turnus použili na splachování (na 1 spláchnutí 2 litry) odhadem činí 16 380 litrů. Tuto vodu navíc nemusí

odvážet do čistírny odpadních vod. To už je pěkný benefit.

Pionýrská skupina Záře využila projektu k nainstalování spořičů vody na táborové základně v Meziměstí a vyměnili také sprchové hlavice za úsporné. Provedli výměnu osvětlení ve srubu za úspornější ledky. A do kuchyně zakoupili tlakový hrnec pro rychlejší vaření, a tím i úsporu plynu. Brabrouci z Pionýrské skupiny Modřice získali díky pořízení přenosného solárního panelu nezávislost. K solárnímu panelu zároveň pořídili měřič dodané elektrické energie do akumulatorů, pomocí kterého jsou schopni dětem ilustrovat možnosti sluneční energie.

Pro rok 2023 je již obdobný program vyhlášen a my teď čekáme, s jakými zajímavými nápady lidé z pionýrských skupin a oddílů přijdou.

To byla jen krátká ukázka toho, že to v Pionýru myslíme se zelenými aktivitami opravdu vážně.

Anna Nováková, Pionýr
Foto archiv Pionýra

PŘÍRODA je naše téma

Spolek Mladí ochránci přírody, z.s. je dobrovolným zájmovým uskupením dětí, mládeže a dospělých. Naším posláním je mimoškolní práce s dětmi a mládeží, ekologická výchova, péče o přírodu a životní prostředí. Vedeme své členy i ostatní k aktivním formám pobytu v přírodě, v naší činnosti nechybí osvětově-vzdělávací činnost.

Více než 94% našich členů jsou děti a mládež. Patříme ke dvacítce nestátních neziskových organizací majících titul „NNO pracující s dětmi a mládeží uznaná MŠMT“.

Děti v našich oddílech poznávají přírodu, vyrábí a instalují ptačí budky (a samozřejmě je i čistí), pečují o studánky, vysazují stromky, uklízí v přírodě, vyřezávají náletové dřeviny, prohlubují tůňe pro obojživelníky, soutěží v přírodovědných znalostech, aktivně se zapojují do osvětových akcí typu Světový den vody, Den Země, Den stromů, Den otvírání studánek, Světový den životního prostředí... Ale jinak jsou to úplně normální děti. Bavi je divoké hry i rukodělny, mají stejné problémy jako jejich vrstevníci, učí se práci v týmu a pro tým, mají své oblíbené instruktory a vedoucí, se kterými vyrážejí na výpravy do terénu i na letní tábory. Mnoho našich aktivit zaměřených na

přírodu je otevřených veřejnosti. Je to třeba fotosoutěž Příroda objektivem, která spojuje pobyt v tuzemské přírodě s používáním digitálních technologií.

V letošním roce jsou témata dvě – „Modrá“ a „V pohybu“, uzávěrky jsou 15. 6., 15. 9. a 15. 12.; soutěží se ve třech věkových kategoriích. Další aktivitou pro všechny je „Hledání jara“. Vždy druhý dubnový víkend může kdokoli kdekoli v ČR pátrat pro přízračný jara, letos jsme hledali kvetoucí sasanky, špačky a leželi nebo seděli jsme v trávě:-) Ano, cílem je vytáhnout ven i pecivály. Tradiční otevřenou akcí pro děti je podzimní Terénní přírodovědná soutěž Šárka s ekologicky zaměřeným doprovodným programem, letos připravujeme už 11. ročník. Nejrozsáhlejší celoroční aktivitou pro všechny je mapování studánek a péče

o ně. Na odkaz můžete narazit třeba na portálu Mapy.cz, které v mnoha případech od novodobé topoznačky odkazují na Národní registr pramenů a studánek, kde už je více než 14 tisíc studánek a pramenů v ČR (a více než tisícovka studánek na Slovensku). Do registru může přidat novou studánku každý. Stačí GPS souřadnice a fotka studánky. Kdokoli si také může najít studánku ve svém okolí a vzít si nad ní patronát. Nebo využít registr při plánování pěší nebo cyklo výpravy. V registru jsou i odpovědi na mnoho otázek kolem péče o studánky, je zde mnoho materiálů k vytisknutí (letáčky s trasami, návody, ...), ale i odkazy na elektronická pexesa, různé články o studánkách apod. U vybraných studánek jsou i laboratorní rozborů kvality vody. Nechybí článek o převodu různých formátů GPS souřadnic a spousta dalších informací. Pořádáme i studánkové výpravy a exkurze.

Akce pro veřejnost i studánkové letáky jsou pro účastníky a zájemce zdarma díky podpoře MŠMT, hl. m. Praha, MŽP a dalším donátorům. Projekty nemusí vyjadřovat stanoviska donátorů.

Jana Stibralová
Mladí ochránci přírody, z.s.
Foto archiv MOP

Více informací lze nalézt na
<https://www.emop.cz/>
a <https://www.estudanky.eu/>

JIRKOVŠTÍ tomíci pro zelenější Evropu

... a ve své podstatě i pro celý svět.

U nás v oddíle zastáváme ten názor, že každý může být svým chováním důležitým článkem ke změně.

Je ovšem nad slunce jasné, že nemůžete být ochráncem přírody, nemáte-li alespoň menší znalosti o tom proč a jak ji chránit. A tak s našimi tomíky vyrážíme do lesů, vod a strání, abychom byli přírodě co nejvíce nablízku a v jejím objetí si představujeme celý koloběh života, všeho co přírodu tvoří.

Pustili jsme se také do úprav zahrady kolem naší klubovny. Jednoho krásného dne jsme začali travnatou plochu rozryvat rýčem a tvořit z ní přírodě blízký prostor. Naše zahrada získala nový tvar, vodní plocha, kterou jsme zahradě dodali, přilákala ptactvo, které se přilétlo napít. Někteří opeřenci se nezdráhali a využili naší nabídky k hnízdění v budkách, které tomíci vlastními silami vybudovali. Ve vodě se po čase začal rodit život. Ožil i okolní prostor. Díky

vysázeným lučním květinám se na zahradě usadilo spousta drobných brouků; k tomu přispělo i to, že jsme přestali trávník sekat příliš na krátko, a samozřejmě jsme snížili počet sečí a nesekáme celý prostor najednou. Dokonce jsme vzali do rukou kosu a začali s touto novou dovedností. Posečenou trávu kompostujeme: kompost je vlastně další částí naší živé zahrady. Námi vytvořené prostředí blízké přírodě přilákalo i větší živočichy, díky čemuž jsme měli tu čest přes léto sledovat třeba ježčí rodinku.

Na našich záhonech nám rostlo i několik rostlin, které nám daly i své plody. Po dlouhém zalévání a pozorování růstu si tomíci v letních měsících mohli při dozrávání plodů každou schůzku utrhnout rajčátka.

Ale také jsme mohli pozorovat slunečnici a částečně vyvrátit tvrzení z příruček, že se její květ otáčí za sluncem. Slunečnice se skutečně otáčí za sluncem, přes noc svůj květ opět vrátí k východu, ale to vše jen do té doby, než se rozhodne uzrát. Jakmile dojde květina k tomuto rozhodnutí, zůstane květem natočená k východu po celý

den. A v neposlední řadě jsme se aktivně pustili do sázení stromků. Spojili jsme se s místními městskými lesy a zasadili několik stovek stromků a každý rok se zúčastňujeme celostátní akce Lesů ČR s názvem „Den za obnovu lesa“. Energii šetříme vlastně také. Do všech světel v klubovně jsme pořídili LED žárovky.

Vodou neplýtváme a na naší zahradě se ji snažíme nejen zadržovat. K našemu vojenskému stanu, který po celý rok chrání naše ohniště, jsme pořídili okapy a pod svod jsme

umístili sběrnou nádobu. Touto nachytanou vodou pak zaléváme naši zahradu.

Je toho vlastně hodně, co jirkovští tomíci dělají pro svět. Každý drobný živočich, který nalezneme u nás na zahradě útočiště, nás motivuje k další činnosti, a také díky tomu víme, že jdeme správným směrem.

Jiří Černer – Červenáček
TOM 1918 Stopaři Jirkov

KAM s tím?

aneb

Táborové starosti oddílů T. K. Podskalí Strakonice s odpadky a jejich tříděním

Každé tábořiště musí řešit problémy s odpady. Ukládá to samozřejmě jejich pořadatelům hygienická vyhláška, ale i z praktického hlediska je nutné během letního putování vymyslet kam s odpady, jak je třídít a jak se jich postupně zbavovat, aby se nevrstvily a nepřekážely.

S touto problematikou pravidelně bojujeme i na našem tábořišti v Kadově u Blatné, kam jezdí vodácké oddíly ze Strakonice na tři týdny dlouhé letní tábory.

Základem, který se snažíme jednoznačně dodržovat, je poctivé a důkladné třídění všech druhů odpadků. Vytváříme proto skupiny jako plasty, sklo, papír, kovy nebo směs. Všechny typy odpadů vyvážíme tradičně na tzv. „shromaždiště“ v Kadově, odkud se pravidelně centrálně odváží. Podobně tak činí i ostatní tábory v okolí a v některých frekventovaných dnech je obecní shromaždiště opravdu přeplněné.

V dřívějších dobách jsme za odpady platili přímo obci. Jelikož se však pravidla zpřísnují, jsme v současnosti nuceni si zajistit odvoz směsného odpadu sami. Navíc pouze ve speciálních pytlech od vybrané firmy, se kterou máme uzavřenou smlouvu. Ostatní druhy lze vyvážet přes obec dál, ale je velmi přísně kontrolováno, zda dodržujeme jednotlivé kategorie odpadů. Pytle, jestliže se nevejdou do vyhrazených popelnic, musí být přesně označeny. Proto se snažíme dětské účastníky tábora co nejvíce proškolenovat ve třídění odpadků. Částečně pomáhá krátká instruktáž v rámci prvního dne tábora, ale nejvíce to, že na každý typ koše se snažíme vypsát, co do něj lze vyhazovat. Pokud dítě přijde s odpadkem, tak při troše snahy lehce zjistí, kam ho vyhodit. Velmi se také osvědčilo odstranit koše přímo z tábořiště a nutit děti, aby odnášely papírky

a podobně na jedno sběrné místo. Sice je to méně pohodlné, ale na druhou stranu jsme tak odstranili tradiční potíže v podobě přeplněných táborových košů.

Velkou pomocí se stalo vytvoření nového prostorného centrálního zastřešeného místa na odpady. Podobný prostor samozřejmě existoval již dříve, ale nebyl tak velký. A také jeho umístění nebylo příliš praktické. Zkušenosti nám dokazují, že to byl krok správným směrem. Abychom šli v osvětě ohledně odpadů ještě o krok dál, zařadili jsme do naší táborové školy lesní moudrosti zkoušku nazvanou „Ekovlnka“. V rámci ní se děti učí, jak správně třídít odpad. Podařilo se nám zpracovat kvalitní výukové materiály, kde děti snadno získají základní informace. Průběh samotné zkoušky spočívá v jednoduchém třídění vybraných odpadů do kyblíků v barvě daných popelnic, se kterými se setkáme v běžném životě. Zastoupeny jsou všechny škály různých druhů odpadků, od elektroniky po plast. Děti třídí skutečné odpady, nejedná se o žádné atrapy nebo pouze lístečky. Snažíme se o co největší realnost.

„Ekovlnka“ má u dětí na táboře poměrně velkou oblibu a na rozdíl od jiných zkoušek se o její složení pokouší více než polovina účastníků. Ne každému se to samozřejmě povede, ale i tak se v jejím rámci seznámí se základy této ekologické problematiky, což není dle našeho názoru vůbec špatný začátek.

Libor „Hromada lidí“ Staněk,
T. K. Podskalí Strakonice, p.s.
Česká tábornická unie, z.s.

ENVIRONMENTÁLNÍ politika, mobilita a solidarita

Mladí lidé se do participativních aktivit týkajících se životního prostředí příliš nezapojují. To vyplývá z dotazníkového šetření, které realizovala Česká rada dětí a mládeže. V rámci tématu aktivity a vlivu mladých lidí v oblasti environmentální politiky jsme zjišťovali, jaké jsou postoje mladých k participaci v otázkách životního prostředí.

S youthwashingem má v rámci akcí se zastoupením mládeže vlastní zkušenost 18% mladých lidí. Ve větší míře je tomu u těch, kteří jsou aktivní v organizacích mládeže (30%) nebo bývalí dobrovolníci (25 %).

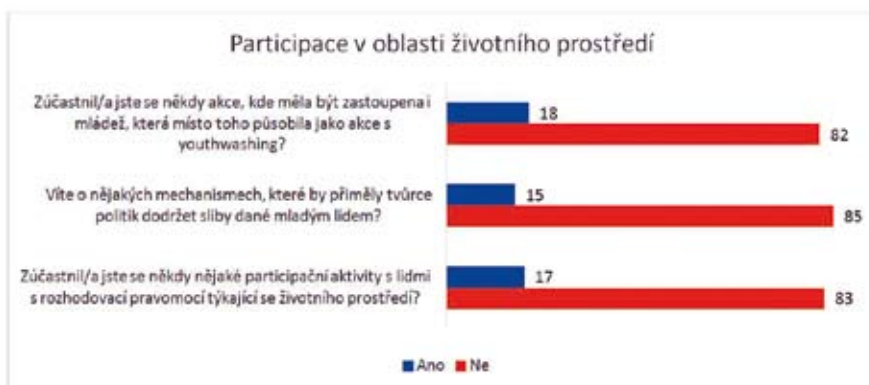
Členové organizací také znají více mechanismů, které mohou politické mechanismy ovlivnit (28 vs. 15 %). Mechanismy, které vedou politiky k dodržování svých slibů zná 15% mládeže – častěji bývalí členové organizací mládeže a bývalí dobrovolníci (shodně 26 %). Participativní aktivity týkající se životního prostředí se zúčastnilo o něco více mladých lidí ve věku 15–19 let oproti kategorii 24–29 let (22 vs. 13 %). Velké rozdíly jsou opět vidět u dobrovolníků (26%) a členů organizací mládeže. Zpětnou vazbu ke svým návrhům dostalo 25% mladých lidí. Zpětná vazba byla zapracována v 48% případech.

Mladí se domnívají, že mezigenerační dialog o změně klimatu je nejvhodnější podpořit na sociálních sítích, výukou na školách a dalšími edukativními metodami i pro dospělé. Zmiňované byly často i besedy, akce, kde se generace mohou společně setkávat, a také internet a televize jako univerzální informační zdroj pro všechny generace. Pro většinu mladých je to však téma, ke kterému se nedokážou vyjádřit, a nevědí, jak mezigenerační dialog podpořit. Pro některé z nich dialog postrádá smysl, jsou k němu skeptičtí. Důležité pro mladé je, aby si generace vzájemně naslouchaly a respektovali svoje rozdílné názory. Podle mnohých z nich toho však starší generace nejsou schopné a ochotné.

Mladí se domnívají, že nejlepší způsob, jak přimět lidi s rozhodovacími pravomocemi k zodpovědnosti za klima, je skrze sociální sítě (58 %), ve škole (49 %), při debatách s politiky (38%) nebo v rámci organizací a spolků (38 %). Ženy ve větší míře věří v sílu sociálních sítí (64 vs. 52%) a škol (53 vs. 46%) než muži. Nejmladší věková kategorie také klade větší důraz na sociální sítě (68 %).

45% mladých lidí se někdy účastnilo dobrovolnických aktivit v souvislosti s ochranou životního prostředí. Mezi mladými ve věku 15–19 let je to až 52%. Ve větší míře je tomu i u lidí žijících na venkově (51%) a těch, kteří jsou aktivní v organizacích mládeže (64 %). Placené nebo neplacené stáže v zahraničí a placené v ČR se někdy zúčastnilo shodně 6% mládeže. Více těchto mladých je i v organizacích mládeže nebo mezi bývalými dobrovolníky, a to o cca 5%. Neplacené stáže v ČR související se životním prostředím se zúčastnilo 14% mladých. Více je tomu u věkové kategorie 15–19 let oproti kategorii 25–29 let (21 vs. 9 %). Neplacené stáže nejsou příliš populární hlavně v Praze, účastnilo se jich pouze 7% mládeže. Více těchto mladých je i v organizacích mládeže (34%) nebo mezi dobrovolníky, především těmi pravidelnými (31 %).

Zájem o dobrovolnické akce by dle mladých lidí zpřístupnila lepší informovanost a propagace. Mládež by

také ocenila odměnu za vykonanou práci a konání akcí na více místech po republice. Z výsledků šetření vyplývá, že mladí lidé se participace v oblasti životního prostředí příliš neúčastní. Věří ale, že sociální sítě jsou dobrým prostředkem k ovlivňování lidí s rozhodovacími pravomocemi v oblasti klimatu. Pozitivní zprávou také je, že téměř polovina mladých lidí v České

republice se někdy zúčastnila dobrovolnických aktivit v oblasti životního prostředí.

Výzkum proběhl v rámci 9. cyklu strukturovaného dialogu s mládeží (EU co-funded), jenž se v současnosti věnuje tématům zelené udržitelné Evropy a inkluzivní společnosti. Česká republika loni předsedala Radě EU

a spolupodílela se na výběru těchto témat. Do tohoto procesu byla zapojena i Česká rada dětí a mládeže. Šetření bylo realizováno na 1001 respondentech v reprezentativním vzorku mladých ve věku 15–29 let. Sběr dat metodou kvótního výběru zajišťovala agentura KANTAR CZ. Článek, publikovaný serverem ADAM.cz 30. 1. 2023, vznikl v rámci projektu Youthwiki – online encyklopedie národních politik mládeže v Evropě. Projekt byl podpořen programem Erasmus+. Více informací k participaci mladých naleznete v sekci participace na webu Youthwiki – online: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/youthwiki>.

Česká rada dětí a mládeže

Youth Wiki

Klima je PŘÍLEŽITOST

Vychází nová kniha Petra Daniše

Dne 28. března 2023 vyšla kniha předního českého odborníka na environmentální vzdělávání a ředitele vzdělávacího centra TEREZA Petra Daniše s názvem **Klima je příležitost – opravdová řešení pro naši budoucnost na Zemi**. Kniha je určena učitelům, studentům, rodičům, odborné i laické veřejnosti, ale i politikům, zemědělcům nebo úředníkům a také každému, kdo se chce snadno zorientovat v komplikovaném tématu klimatické krize.

Petr Daniš klimatickou změnu nevnímá jen jako hrozbu, ale především jako jedinečnou příležitost ke změně. Čtivě shrnuje nejdůležitější fakta a nabízí možná a dosažitelná řešení – sepsal návod pro každého, kdo se snaží porozumět klimatické krizi a tomu, jak se s ní může vypořádat každý sám i my všichni dohromady.

Kniha obsahuje:

- kapitoly o dopravě, jídle, průmyslu i ochraně přírody;
- inspirativní příběhy změny+
- vyvrácené mýty;
- tipy a návody, jak využít změnu klimatu jako naši největší příležitost.

„Obavy ze změny klimatu stačit nebudou. Pojďme se raději pustit do nápravy.“

Petr Daniš

Kniha prošla rukama tří recenzentů a setkala se s mimořádně pozitivním ohlasem u odborné veřejnosti: *„V dnešní době plné negativních zpráv a ve spleti dezinformací potřebujeme především ukazovat řešení a pozitivně motivovat ke změně. Tato kniha může být oporou.“*

Lucie Mádlová

zakladatelka Asociace společenské odpovědnosti

Více informací o knize najít a knihu si objednat lze na www.klimajepriležitost.cz. Na stránkách najdete recenze a vybrané kapitoly ke stažení.

Od října 2023 poběží ke knize online kurz pro učitele, lektory a vedoucí oddílů pracující s žáky a mladými lidmi od 14 do 20 let.

Linda Vomáčková

TEREZA, vzdělávací centrum, z.ú.

Klimatické ZMĚNĚ

tváří v tvář

Třídenní zážitkový seminář na Kaprálově mlýně ukázal, jak skautští vedoucí můžou v oddílech pracovat s tématem klimatické změny.

Změny klimatu, ke kterým významně přispívá činnost člověka, doléhají na každého z nás. Jde o vědecky opakovaně potvrzovaný fakt a jeden z nejaktuálnějších problémů dnešní doby, který se už zdaleka neprojevuje jen tím, že zimy už nejsou co bývaly,

přiblížit všem vedoucím oddílů, kteří by s ním chtěli s dětmi erudovaně a kvalitně pracovat.

Pro život v čase klimatické krize

Věříme totiž, že výchovu pro život ve světě poznamenaném klimatickou krizí lze relativně snadno postavit na skautingu a jeho postupech. Věříme, že to zvládne každý skautský vedoucí, který je ochoten o věcech přemýšlet a používá skautské výchovné nástroje

a v létě je větší horko. Výkyvy počasí tu byly vždy, ale v současné době se s nimi setkáváme daleko častěji a intenzivněji.

Změny související s oteplováním planety nesouvisí pouze s počasím, ale jsou s nimi spojené i další problémy, které se dotýkají každého z nás. Jde například o zhoršující se stav lesů, kvality vody, šíření nemocí či úbytek biodiverzity. Ruku v ruce s fyzickými projevy klimatické změny jdou i problémy psychické, kdy nejen dospělí lidé, ale často už i děti trpí úzkostí z obav o budoucnost.

Ze všech výše uvedených důvodů se tématu změny klimatu věnuje i Junák – český skaut a březnový seminář Tváří v tvář klimatické změně, pořádaný na Kaprálově mlýně, byl jedním z konkrétních projevů diskuzí a snah o to, jak téma samotné i práci s ním

vědomě. Cílem semináře bylo nabídnout pro každou věkovou kategorii ukázky konkrétních programů, pomocí nichž lze klimatickou změnu, její projevy, důsledky a řešení přiblížit členům dětských oddílů.

Na Kaprálově mlýně v Brně se na začátku března sešlo na 50 skautských vedoucích. Nepřijeli se jen školit, ale i společně přemýšlet, jak může skauting přispívat k přípravě holek a kluků na život ve společnosti v čase klimatické krize, v čase, kdy se rozpadá iluze „zářné budoucnosti“. Část programu byla rozdělená pro jednotlivé věkové kategorie (od nejmladších světlušek a vlčat, skautky a skauty po nejstarší rovery a rangers). Cílem bylo, aby účastníci odjížděli s jasným plánem či představou, co mohou okamžitě udělat, a měli nápady na konkrétní program, který mohou vy-

užít pro přípravu programu v oddíle. Pomyslnou červenou nit mezi jednotlivými programy tvořila tzv. společná zastavení, která byla věnována osobní odpovědnosti, společenské angažovanosti a aktivnímu občanství. Obsah semináře se nevěnoval jen metodice programů, ale řešil aktuální téma práce s emocemi, zvládnutí úzkostí a posilování psychické odolnosti (nás samých i dětí v oddílech).

Alex Bernardová
Koordinátorka agentury
Klimatická změna ve skautingu
Václav Zeman – Šík
Foto Josef Laňka

MÍSTO pro přírodu

Dne 21. 3. 2023 uplynulo 20 let od chvíle, kdy byla zahájena veřejná sbírka Místo pro přírodu – první a dodnes největší sbírka na záchranu cenných přírodních lokalit prostřednictvím jejich výkupů u nás.

Prozatím pomohla 189 hektarům pozemků na 53 různých „Místech pro přírodu“.

Vše o nich i sbírce obecně lze nalézt na

www.mistoproprirodu.cz.

Na první jarní den roku 2003, tedy právě před 20 lety, spustil Český svaz ochránců přírody veřejnou sbírku Místo pro přírodu, jejímž cílem je získat finanční prostředky na výkupy pozemků „pro přírodu“. Vykupují se buď pozemky přírodně hodnotné z důvodu jejich ochrany, nebo pozemky vhodné k vytváření nových (respektive obnovených) přírodních stanovišť; to se týká nejčastěji mokřadů. Tzv. soukromé rezervace, tedy území chráněné před zničením, před nějakým nevhodným využíváním nikoli státní mocí, ale z vůle vlastníka, jsou konceptem rozšířeným po celém světě. Dříve to bývalo především z rozhodnutí velkých vlastníků půdy, kteří část svého vlastnictví vyčlenily z běžného obhospodařování ve prospěch přírody. Dnes vznikají takováto území zejména iniciativou nestátních neziskových organizací (pozemkových spolků), které potřebné pozemky vykupují (či vzácněji dostávají darem) a následně o ně ve prospěch přírody pečují. To je právě i případ Místa pro přírodu.

Český svaz ochránců přírody ve spolupráci s několika desítkami místních pozemkových spolků dnes pečuje o téměř 189 hektarů pozemků (165 ha ve výhradním vlastnictví, 24 ha ve spoluvlastnictví) na 53 lokalitách po celé republice. Jde o louky plné vzácných rostlin a hmyzu, o přírodě blízké (pra)lesy, o mokřady a tůně pro vážky

a obojživelníky, o staré sady, hostící různé druhy ptáků a brouků... Tyto plochy před veřejností neuzavírá; naopak, kde je to možné, snaží se je zpřístupnit či jiným vhodným způsobem veřejnosti přiblížit.

Za dobu existence sbírky se na výkupy pozemků podařilo vybrat již cca 27 miliónů korun. Do sbírky se zapojily tisíce individuálních dárců, pravidelně ji v posledních letech podporuje i Nadační fond Veolia.

Velké poděkování patří všem, kdo na konto sbírky Místo pro přírodu přispěli, i těm, kteří na účet 9999922/0800 přispějí v budoucnosti. Podrobné informace o kampani i všech vykoupených lokalitách jsou na www.mistoproprirodu.cz, aktuality též na facebookovém profilu Místo pro přírodu.

Český svaz ochránců přírody,
Jan Moravec
Bradáčovské mokřady (foto ČSOP)

Lokalita Vlčí hrdlo, vykoupená v rámci kampaně Místo pro přírodu (foto Dana Uhýrková)

Maloočka smaragdovaná, lokalita Ščůrnica (foto Jan Moravec)

Hra O KLIMA!

S podporou České rozvojové agentury (ČRA) se uskutečnil osvětový projekt s mezinárodním přesahem o dopadech klimatické změny zacílený na mladou generaci.

Klimatická změna je nepochybně jednou z nejzávažnějších výzev současnosti, jejíž dopady budou v budoucnosti pociťovat všichni. Česká rozvojová agentura proto podporuje projekt realizovaný neziskovou organizací Na myslí, jehož záměrem je pozitivně motivovat a podporovat mladé lidi v osmi členských státech EU, aby se zapojovali do aktivit zaměřených na řešení změny klimatu. Díky projektu si mladí lidé uvědomí výzvy, kterým společnost a planetární ekosystémy čelí v souvislosti s klimatickou změnou, budou lépe chápat souvislosti a dopady na životy obyvatel, na ekosystémy v Evropě a v zemích globálního Jihu a budou se více a aktivněji podílet na řešeních ke zmírnění změn klimatu v souladu s naplňováním Agendy 2030 a SDGs. Dopady klimatické změny budou v nadcházejících dekádách se vzrůstající tendencí ovlivňovat životy obyvatel všech zemí. Zároveň změna klimatu nemá zásadní dopad pouze na člověka, ale i na všechny biologické druhy, ekosystémy a vzájemné ekosystémové služby na planetě. Tyto změny pak významně ovlivňují i stra-

Česká rozvojová agentura

hra klima | NA TAHU PŘED ZMĚNOU KLIMATU

tegické zdroje, jako je pitná voda, zemědělská půda a s ní související produkce potravin, regulace chorob a škůdců a další faktory.

Vědci již téměř 40 let varují, že pokud růst koncentrace oxidu uhličitého v ovzduší nebude zásadním způsobem zpomalen, planeta se přiblíží ke kritickému bodu zlomu. Po jeho překročení už bude velmi obtížné se na změny prostředí adaptovat a lidská civilizace bude čelit vlastnímu kolapsu. Nyní stojíme na počátku krizové situace, která se bez markantní změny našeho způsobu života bude nadále prohlubovat a drasticky dopadne především na dnešní mladou generaci.

A právě na mladou generaci je zaměřen osvětový projekt s názvem Hra o klima! Na tahu před změnou klimatu, který si klade za cíl zvyšovat povědomí o příčinách i dopadech klimatické změny a o možnostech, jak včas zabránit nejhorším důsledkům. Součástí projektu je také zvyšovat citlivost mladých lidí vůči sociálním aspektům klimatické spravedlnosti a poskytnout nástroje pro reflexi dopadů klimatické změny v zemích globálního Jihu.

„Povědomí o této problematice stejně jako o důsledcích, které naše každodenní volby a jednání mohou mít, je v naší společnosti stále nedostačující. Navzdory tomu, že je změna klimatu jednou z nejzávažnějších globálních hrozeb, není stále dostatečně reflektována při vzdělávání žáků a studentů ZŠ a SŠ. Důvodem je téměř úplná absence této problematiky v rámcových vzdělávacích programech. Mládež se přesto v posledních letech začíná aktivně zapojovat do občanského života a naléhavě upozorňovat na hrozby, které pro ně dosavadní opomíjení klimatic-

ké krize představuje. Tento projekt si klade za cíl ji v tomto konání podpořit a motivovat i další dosud neoslovené aktéry," říká Viktorie Tenzerová, ředitelka neziskové organizace Na mysl, která se problematikou globální udržitelnosti, změny klimatu a souvisejícími environmentálními aspekty dlouhodobě zabývá.

V rámci projektu proběhla v loňském roce celá řada osvětových aktivit, jako např. pravidelné aktivity na webu ve formě článků zaměřených na individuální i kolektivní zodpovědnost v oblasti udržitelného rozvoje, oblast GRV, problematiku klimatické spravedlnosti atp. V rámci projektu byla vyrobena také krátká osvětově-vzdělávací videa, která byla sdílena na sociálních sítích a prostřednictvím multiplikátorů. Proběhly také veřejné akce na zvýšení povědomí o klimatické změně a jejích environmentálních aspektech. Jedna

z nich byla zaměřena na udržitelnou výrobu a spotřebu textilu, na problematiku rychlé módy a jejích dopadů na globální oteplování, znečištění životního prostředí a sociální aspekty. „V rámci projektu jsme také loni uspořádali šest promítání jako součást festivalu dokumentárních filmů Země na talíři z oblasti udržitelnosti, potravinové bezpečnosti, klimatické spravedlnosti a GRV v různých regionech ČR. K festivalu proběhlo šest doprovodných akcí, čtyři panelové debaty s odborníky, vzdělávací workshopy a tematické výstavy. Pořádalo se i mediální pokrytí filmového festivalu a jeho aktivit v regionálních

i celorepublikových médiích," přibližuje Viktorie Tenzerová. V rámci projektu se uskutečnila i cesta novinářů, influencerů a mladých dobrovolníků po stopách změn klimatu na globální Jih. Návštěva keňských farmářů, kávových plantáží, květinových farem, přírodních rezervace ale i skládky v Keni umožnila účastníkům otevřít témata spojená s klimatickou spravedlností v mnoha článcích, rozhovorech ale i příspěvcích v klasických či sociálních médiích. Největší aktivitou uplynulého roku pak pro projekt byla organizace týdenního dobrovolnického kempu v NP Šumava, kde se 60 mladých lidí zapojilo do revitalizačních prací v mokřadech. Kromě velkého množství odvedené práce v terénu připravili dobrovolníci i mediální obsah na základě expertních školení, která celý týden probíhala. S tím se pak rozjeli do svých komunit, aby šířili myšlenky ochrany biodiverzity. Jednou z hlavních aktivit organizace Na mysl v rámci mezinárodního konsorcia projektu je pak produkce originální deskové hry zaměřené na změnu klimatu a snižování emisí skleníkových plynů. Hra

byla vyrobena v roce 2021 v nákladu 2100ks a je průběžně distribuována po České republice.

Projekt Hra o klima! Na tahu před změnou klimatu je implementován v rámci mezinárodního konsorcia 10 partnerů z 8 evropských zemí. Mezi klíčové výstupy projektu patří kromě komunikační kampaně také navýšení odborné kompetence mladých lidí a jejich zapojení do individuálních i kolektivních aktivit v souladu se záměrem projektu. Dalším cílem je podpořit mladé lidi v aktivním zapojení se do individuálních a systémových změn vedoucích k mitigaci klimatické změny a k šíření tohoto povědomí a příkladů dobré praxe mezi další, dosud neoslovené občany. Nedílnou součástí projektu je i podpora a rozvoj globálního rozvojového vzdělání, zejména s důrazem na perspektivu klimatické spravedlnosti propojující lidská práva, sociální spravedlnost a obecné zásady rovnosti s ekonomickou transformací rozvinutých států s cílem zajistit environmentální udržitelnost.

Česká rozvojová agentura
Foto Na mysl, z.ú.

Dvakrát z Hodiny H

Na projektu o mediální gramotnosti

Počátkem března vyslala Hodina H v rámci programu Erasmus+ čtyři české zástupce mládeže z Kraje Vysočina na projekt do Rumunska. „Media literacy“ neboli Mediální gramotnost byl název projektu, na který zavítali mladí lidé ve věku od 18 do 25 let z Itálie, Španělska, Lotyšska, Bulharska a samozřejmě také z České republiky a hostitelské země. Program byl plný interaktivních aktivit, do kterých se mladí lidé sami zapojovali a tvořili je.

Aktivity u nich podporovaly tvorbu vlastního názoru a schopnost kritického myšlení. A pro lepší představu i několik konkrétních aktivit – třeba výroba vlastních konspiračních teorií, u které mohli účastníci zjistit, jak jednoduše se dají informace zmanipulovat ve svůj prospěch. Nebo debata o kontroverzních citátech s tematikou médií a sociálních sítí – účastníci měli mož-

nost obhájit své názory před větší skupinou lidí. Dále program doplňovaly aktivity spojené s rozvojem komunikace a byl i čas na poznání okolí místa, kde se projekt konal – Buzeni. Pro všechny účastníky, včetně českých, to byl velmi přínosný a pohodový projekt.

Mezinárodní školení v Polsku

Hodina H vyslala tři české zástupce mladých lidí na školení s názvem „Learn, Share, Network, Repeat“ v Polsku na konci března v rámci programu Erasmus+. Tématem projektu byly inovativní metody ve vzdělávání založené na nových technologiích a vědeckých výzku- mech. Mladí lidé měli možnost seznámit se s různými výzkumy, prozkoumat přípravu jednotlivých aktivit a vyzkoušet si i některé aktivity a metody práce s dětmi a mládeží. Všichni účastníci si mohli zdokonalit své lektorské dovednosti jako budoucí pracovníci s mládeží. Během programu se celá mezinárodní skupina mohla s kulturami ostatních zemí během interkulturního večera a stihla i návštěvu města Bielsko-Biala.

Eva Havlíčková
Hodina H

Více informací o Hodině H najdete na stránkách www.hodinah.cz nebo přímo v jejím sídle v Hrnčířské ulici 111 v Pelhřimově.

Řemeslný DEN v TYMY

V neděli 19. března 2023 se konal první ročník řemeslného dne ve Středisku volného času (SVČ) TYMY Holešov. Tato akce byla určena pro všechny věkové kategorie – především pro rodiče s dětmi. Návštěvníci se mohli těšit na bohatou paletu různých řemesel. Mezi nejzajímavější patřilo košíkářství, kovářství a paličkování.

Děkuji všem řemeslníkům a všem lektorům v řemeslných dílnách za jejich účast a věřím, že se sejdeme na příštím ročníku řemeslného dne, který už teď připravujeme.

Věřím, že jsme touto akcí podpořili u mnohých dětí zájem o rukodělnou činnost a představili jsme jim některá netradiční řemesla.

Jarmila Vaclachová
SVČ TYMY

Košíkář předváděl tradiční způsob ruční výroby košíků z proutí a přišel i s několika modernějšími variantami, které mohou sloužit jako designové doplňky do moderních interiérů. Kovář ukazoval své umění při kování a ohýbání železa. Kromě ukázky kovářské práce si děti mohly za pomoci kováře vykovat podkovičku, srdíčko nebo hřebík, z čehož měly velikou radost.

Mnohé děti i dospěláky zaujala jemná práce krajkářek, které předváděly paličkování, mnozí si také toto vyzkoušeli a zjistili, že to není vůbec jednoduché.

Děti ale také bavila práce se dřevem v naší dílně nebo robotika, práce s 3D tiskárnou, plotrem atd. K vidění a ke zkoušení nebyla jen řemesla, ale návštěvníci si mohli sami namíchat koupelovou sůl, ozdobit si plátěnou tašku létajícími barvami, vyrobit si svíčku.

Pro milovníky včelařství byla k dispozici včelařská dílna, kde se návštěvníci mohli dovědět více o životě včel. Mnohé děti spoustu času strávily u lega, kde si stavěly různé modely podle plánek. Na závěr se pak zájemci také mohli projet kočárem taženými koňmi.

Na náš řemeslný den přijeli kromě domácích také návštěvníci z Kašavy, Vsetína, Bystřice pod Hostýnem, Hulína a dalších koutů našeho kraje.

57. Valné shromáždění ČRD M

57. Valné shromáždění ČRD M přineslo České radě dvě další organizace

Seznam členských organizací České rady dětí a mládeže (ČRD M) se rozšířil o další dvě položky. Jsou jimi Občanský spolek Táborníků Apolena a Spolek Medvědí tlapy – a stalo se tak na 57. Valném shromáždění ČRD M, konaném 27. dubna 2023. Delegáti a delegátky kromě toho mj. odsouhlasili i návrh upraveného rozpočtu ČRD M na rok 2023 a vyslechli ekonomické, projektové a legislativní informace Představenstva ČRD M stejně jako příznivě vyznívající zprávu Kontrolní komise ČRD M.

Občanský spolek táborníků Apolena přítomným zevrubně představil jeho zástupce Tomáš Langer. „Naše zamě-

ření je směrem k přírodě, hrám a týmové práci. Zároveň máme nějaké sny: už dlouho si šetříme na vlastní louku, ne tak, že bychom ji byli snad schopni koupit, ale aspoň pronajmout a postavit si tam vlastní základnu (...). Zároveň ale také bychom rádi součástí nějakého celku, který se tomu samému (dobrovolné práci s dětmi a mládeží) věnuje dlouhé roky,“ vysvětlil Tomáš Langer.

„Jeho“ Apolena i Spolek Medvědí tlapy působí lokálně, ovšem v krajích Libereckém, respektive Olomouckém, kde nejsou krajské rady mládeže, k nimž by podle zavedené praxe jmenované organizace asi nejspíše náležely; jejich přihlášky proto směřovaly k radě národní. Účastníci Valného shromáždění ve shodě s doporučením Představenstva ČRD M oba spolky svým hlasováním přijali, a to poměrně vzácně: totiž jednomyslně.

Z údajů na webu ČRD M vyplývá, že Česká rada nyní aktuálně zastřešuje 106 dětských a mládežnických organizací.

Po přijímací proceduře se již spustil obvyklý příliv informací. Předseda ČRD M Aleš Sedláček pohovořil o novele zákona o zadávání veřejných zakázek, která má vyřešit problematiku přeposílání dotačních

prostředků do pobočných spolků a členských organizací svazů. Věnoval se též registru sexuálních deliktů při práci s dětmi a mládeží. V zásadě jde o to, zda existuje smysluplné řešení, které by organizacím nabízelo lepší přehled o jejich vedoucích, aniž by to znamenalo pro spolky další byrokratickou zátěž. Zdá se, že ano: „Na ministerstvu spravedlnosti jsou (odpovědní úředníci) poměrně otevření, takže k tomu byla nějaká jednání, a oni se kloní k systému, kdy v Portálu občana, do kterého se dnes můžete přihlásit, zmocňujete zatím tedy veřejné organizace k přístupu k vašim údajům. Od roku 2025 by mělo dojít k tomu, že budete moci zmocnit jakoukoliv fyzickou, ale i právnickou osobu... Organizace se dohodne se svým členem, že on zmocní tu organizaci k tomu, aby získávala informace právě a jenom o tom zápisu v trestním rejstříku... A pakliže tam dojde ke změně, tak do datové schránky té organizace o tom přijde informace,“ nastínil možný směr legislativního vývoje v dané oblasti předseda ČRD M.

Široce rozebral též problematiku vypouštění odpadních vod na letních táborech a spolu s ředitelem Kanceláře ČRD M Ondřejem Šejtkou i téma připravovaných Šablon pro nestátní neziskové organizace 2024. Členské organizace ČRD M k nim mohou posílat své podněty do konce května t. r. Typů oněch šablon je několik; Ondřej Šejtka je všechny popsal a přítomným přiblížil.

„Jedna varianta se jmenuje Inovativní vzdělávání a je postavena nikoliv na dospělém člověku, dospělém vedoucím – tak jako doposud – ale na dítěti ohroženém školním neúspěchem,“ vypíchl Ondřej Šejtka. Podle něj může jít třeba i o nadmíru nadané dítě, dítě ze sociálně slabého prostředí či neúplné rodiny. „Samo ministerstvo nemá přesnou metodiku, jak to

určovat, nechává to na žadatelích. Inovativní metody spočívají v tom, že takovému dítěti věnujete třicet dva hodin inovativního vzdělávání, které může být složeno třeba z projektových dnů, výjezdních akcí a podobně; musí se ovšem popsat, v čem se jedná o inovativní vzdělávání," upozornil ředitel Kanceláře ČRDM s tím, že zrovna tento typ šablony je podle něj obvyklému pojetí spolkové práce s mládeží blízký.

Aleš Sedláček závěrem tohoto bloku informací konstatoval, že se hodnověrně dozvěděl o vyhlášení nového výběrového řízení na ředitele či ředitelku Odboru pro mládež MŠMT. Zároveň vyjádřil podiv nad tím, že o ukončení „starého“ řízení nebyla stávající pracovnice ČRDM Zuzana Wildová, jež úspěšně absolvovala konkurz na danou pozici na MŠMT, vůbec vyrozuměna.

Ekonomka ČRDM Marie Konečná přednesla zprávu o hospodaření ČRDM za loňský rok, již delegáti schválili hlasováním, stejně jako upravený rozpočet na letošní rok. Po finančním okénku následoval proud projektových informací. V jeho rámci představila analytička ČRDM Nela Andresová výstupy statistického šetření ohledně úrazovosti na akcích pořádaných organizacemi zapojenými do pojištění sjednávaného Českou radou. Odprezentovala rovněž průzkum týkající se letních táborů.

Ondřej Šejtka referoval o projektu Darujeme kroužky dětem, jenž podporuje volnočasové aktivity dětí z českých rodin ve finanční tísně a z prostředí ukrajinských uprchlíků. Projekt financovaný soukromými nadacemi byl zahájen loni v listopadu a ČRDM v něm hodlá pokračovat i v následujícím školním roce. Místopředseda ČRDM Michal Tarant

přiblížil účast České rady v Partnerství 2030+, spočívajícím ve snaze organizací snižovat nerovnosti ve vzdělávání a zlepšovat výuku dětí. Informoval i o otevření fondu Dobrý skutek Skautskou nadací Jaroslava Foglara a o možném výhledu podpory v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji z operačního programu Spravedlivá transformace.

Ředitel Kanceláře ČRDM dále pozval přítomné na oslavy čtvrtstoletí České rady a předávání její výroční Ceny Přístav (7. června v Praze). Zmínil se i o termínu 12.–15. října, vyhrazeném pro tradiční akci 72 hodin. Její letošní ročník má být zasvěcen vzdělávání směřujícímu k ochraně přírody. Vlastimil Jura ml. Přiblížil agendu Vzdělávacího ČRDM a zahraniční sekretář ČRDM Marek Krajčí zase novinky v oblasti zahraniční spolupráce.

Shora zmíněná zpráva Kontrolní komise, přednesená Janou Stibralovou, konstatovala nedávnou obměnu na pozicích předsedy a místopředsedyně: došlo de facto k jejich „prohození“, takže nyní stojí v čele komise Jana Stibralová s dosavadním předsedou Josefem Valterem po místopředsednickém boku. Kontrolní komise je s prací ČRDM a jejího vedení spokojena; k nápravě zjištěných drobných důležitých nedostatků postačuje forma doporučení ze strany komise. Předseda

ČRDM Aleš Sedláček na tomto místě znovu poděkoval Josefu Valterovi za veškerou doposud odvedenou práci.

Jana Stibralová a Ondřej Šejtka také upozornili, že v přízemí budovy na Senovážném náměstí 24 v Praze 1 zprovoznila ČRDM konferenční místnost nazvanou SENNO, jež má sloužit (nejen) členským organizacím České rady pro pořádání různých akcí. Martin Paclík přinesl informaci o tom, že na Pražském hradě se má 10. června uskutečnit Den dětí. Pořadatelé mají podle něj zájem na tom, aby se součástí dětského dne stalo i neformální představení činností dětských a mládežnických spolků.

Na závěr diskuse zaznělo z úst předsedy ČRDM znepokojení nad zvěstmi o neblahém stavu majetku a vykazování počtu členů týkajících se členské organizace ČRDM Zálesák – svaz pro pobyt v přírodě, z. s. Pokud by se tyto zvěsti potvrdily, bylo by podle Aleše Sedláčka na místě přijmout adekvátní různá opatření.

Sedmapadesáté Valné shromáždění ČRDM, konané v zasedací místnosti Správy majetku odborových svazů kultury (SMOSK), trvalo dvě a půl hodiny a mělo hladký, plynulý průběh. Příští VS ČRDM bude volební. Předseda České rady dětí a mládeže proto členské organizace vybídl k návrhům vhodných adeptek či adeptů na pozice v novém vedení ČRDM.

Text i foto Jiří Majer

POWWOW 2023

Slavnost severoamerických indiánských tanců a písní – Community Powwow, 11. 3. 2023 Odolena Voda

Kultura původních obyvatel Severní Ameriky se stala inspirací nejen mnoha dobrodružných knih a dětských her, ale i celých filozofických či výchovných systémů, jako je například woodcraft. Toto všechno v mnohých z nás vzbudilo zájem o indiánské národy, který se postupně prohluboval tím více, čím víc jsme se o tématu dozvídali. Spolek Indian Corral Westerners International (IC) sdružuje příznivce kultur amerických indiánů v České republice. Ačkoliv členem spolku se mohou stát až osoby starší patnácti let, mnoho akcí, které IC pořádá, je určeno také rodinám s dětmi i dětským oddílům – kromě vzdělávacích aktivit (výstavy, přednášky) jsou to i taneční a hudební slavnosti powwow (čteno pau uau). Na powwow máme možnost ukazovat lidem nádhernou kulturu severoamerických indiánských národů a její přetrvávání do dnešních dnů. Protože právě písně a tance jsou velmi dynamickou součástí jejich kul-

tury – neustále se vyvíjí, přejímají do sebe nejrůznější okolní vlivy a jejich pomocí snad i my dokážeme přiblížit, jak se mohou zcela nenásilně prolínat tradiční prvky s těmi moderními. Velký význam pak mají powwow pro společenský život původních obyvatel Ameriky, neboť se tam mohou vzájemně setkávat a podporovat se v udržování svých tradic. Společenský význam však získala powwow i u nás, v srdci Evropy, kam se každoročně sjížděli nejen zájemci o rozličné indiánské kmeny Severní Ameriky z okolních států, ale i jejich skuteční příslušníci ze zámoří.

Když se v březnu před třemi lety za-

vedla v Česku první opatření spojená s pandemií onemocnění covid-19, málokdo si dokázal představit, jak dlouho budou ovlivňovat naše životy a co všechno nás ještě čeká. Jen pár dní před plánovaným datem konání jubilejního dvacátého pátého českého powwow přišel zákaz shromažďování více než sta osob, další restriktce následovaly a bylo jasné, že powwow se konat nemůže. Vzhledem k charakteru slavnosti, množství účastníků i březnovým termínům, se však nemohlo konat ani následující dva roky.

Letos jsme po čtyřech letech opět mohli vidět tanečníky v pestrobarevných ručně vyráběných oděvech i „civilním oblečení“, jak prožívají radost z pohybu za zvuků bubnu a hlasů našich zpěváků. Ačkoliv z technických důvodů nebylo možné uspořádat velkou mezinárodní akci na klasickém místě konání, díky nadšení a touze po dlouho odkládaném setkání se podařilo vytvořit slavnost, která se jaksi přirozeně zaměřila více „dovnitř“ než „ven“ – byla více společenskou událostí pro lidi, kteří se v prostředí našeho spolku či v jeho okolí pohybují (ať už se zajímají o tzv. oživlou historii, etnografii, výrobu předmětů tradičními postupy, moderní politiku a sociální problémy, náboženství, filozofii, tanec či hudbu indiánů, nebo o všechno dohromady), než akcí pro veřejnost.

A bylo to tak moc dobře.

Byla to díky tomu mimo jiné příležitost pro ocenění dobrovolníků, kteří po mnoho let pomáhají zcela nezištně tvořit časopis Poselství světa v kruhu – zcela unikátní čtvrtletník zaměřený na původní obyvatele Severní Ameriky, zabývající se jejich historií i současností.

podobná setkání nejsou samozřejmostí, a měli bychom si jich proto velmi vážit.

Pokud by Vás činnost našeho spolku zajímala více, můžete navštívit naše internetové stránky, kde naleznete informace (nejen) o plánovaných akcích pro veřejnost.

Více o spolku Indian Corral Westerners International na www.indiancorral.cz.

*Pro časopis Archa Karolina Volfová
Foto Jiřina Knapová – Jirkaa*

Já osobně jsem nesmírně vděčná, že se tato akce mohla uskutečnit. Mnoho let jsem byla v pozici jedné z hlavních pořadatelek Czech Powwow a letos zcela výjimečně jen poradce na tomto „Community Powwow“. O to víc jsem asi vnímala a potěšilo mě, jak moc lidé u nás o powwow stojí a jak je pro ně důležité. A jak se těší i na to, které, dá-li Bůh, proběhne příští rok opět na tradičním místě v Kladně s mezinárodní účastí, a bude tím odkládaným, ale o to toužebněji očekávaným, jubilejním českým powwow.

Dostalo se nám velké lekce pokory, a i za ni můžeme být vděční. Protože daleko více než kdy dřív vnímáme, že

MŠMT Ukrajině

Český vzdělávací systém už rok pomáhá ukrajinským dětem

Dne 24. 2. 2023 jsme si připomněli už rok od vojenského vpádu Ruska na Ukrajinu. Od té doby uprchly ze země více než čtyři miliony osob, z toho na půl milionu do České republiky. V současnosti (koncem února, pozn. red.) se tak vzdělává navíc oproti stávající ukrajinské menšině v českých mateřských školách téměř sedm tisíc ukrajinských dětí s udělenou dočasnou ochranou, v základních školách je pak takových žáků 40 tisíc. Střední školy a konzervatoře navštěvuje na tři a půl tisíce z nich a stejný počet pak studuje i na českých vysokých školách.

MŠMT reagovalo na konflikt na Ukrajině téměř obratem a pro ukrajinské uprchlíky vytvořilo okamžitě síť informačních kanálů od portálu <https://www.edu.cz/ukrajina/> přes telefonické linky vyčleněné speciálně pro ukrajinské děti a rodiče až po sociální síť Telegram v ukrajinštině. Pro studenty vysokých škol a vědce prchající z Ukrajiny vytvořil Dům zahraniční spolupráce weby studyin.cz/ukraine a researchin.cz/ukraine, které doteď nabízejí pomoc českých výzkumných organizací.

„Jsem velice rád, že jsme jako resort dokázali jen pár dnů po vypuknutí konfliktu na Ukrajině zareagovat na situaci a připravili jsme takzvaný Lex Ukrajina, který umožnil našim školám jednodušší navyšování kapacit, dále jsme jím nastolili systém, jak mají školy postupovat v případě, že se i přesto nedaří umístit všechny děti a žáky do škol, a musím říct, že do dnešního dne se povedlo umístit do škol téměř všechny děti s dočasnou ochranou na našem území, což považuji za velice dobře zvládnutou situaci v oblasti vzdělávání,“ řekl ke zhodnocení roční nelehké situace ukrajinských uprchlíků na území České republiky ministr školství, mládeže a tělovýchovy Vladimír Balaš.

Kromě umístování dětí do škol se MŠMT zasadilo o to, aby se ukrajinské děti cítily v nové zemi co nejkomfortněji a aby si, pokud možno, nenesly s sebou psychické trauma ze vzniklé situace.

„V rámci pracovního týmu Školství zřízené pod tzv. Strategickou skupinou pro koordinaci adaptace a integrace uprchlíků z Ukrajiny již intenzivně rok s Unii školských asociací ČR, Svazem měst a obcí, Sdružením místních samospráv, reprezentacemi vysokých škol a zástupci neziskového sektoru intenzivně spolupracujeme a nastavujeme centrální opatření, která pomáhají v této tíživé době nejenom ukrajinským dětem, ale i školám poskytovat bezpečné prostředí, ve kterém mohou pokračovat ve svém osobním vzdělanostním růstu,“ zmínila vrchní ředitelka sekce ekonomické a legislativní Pavla Katzová.

„Téměř současně se zákonem Lex Ukrajina jsme připravili výzvu na takzvané adaptační skupiny. Po dobu prvních 90 dnů pobytu na území České republiky tak mohou ukrajinské děti využívat právě pobytu v nich tak, aby nastoupily do školy až ve chvíli, kdy jsou na to připraveny a nevnímají školní docházku jako stresující. Adaptační skupiny s celodenním provozem zároveň umožňují zapojení rodičů na trhu práce,“ uvedla náměstkyně ministra školství Martina Běťáková. „Pokud ale zákonný zástupce vyhodnotí, že je pro dítě nástup do školy vhodný, má na to samozřejmě právo, a dítě může nastoupit do české školy, samozřejmě, hned,“ dodala náměstkyně Běťáková.

(Redakčně kráceno. Plné znění textu lze nalézt na www.msmt.cz a www.adam.cz)

Tisková zpráva MŠMT, Aneta Lednová

Ilustrační foto

Sergio Peter Pike a Yura Moskovchenko, Pixabay

ANKETA: Jsou Vám blízké snahy o „zelenější“ Evropu?

Monika Hrubalová
vedoucí tiskového
a informačního oddělení
Českého hydrometeorolo-
gického ústavu

V posledních měsících se i u nás hodně diskutuje o zelené Evropě. Někteří ji nekriticky vychvalují jako nutnost, druzí ji považují za návrat socialismu. Možná

by bylo vhodné, kdyby se lidem více předkládali argumenty. Jako pracovník v komunikačním oboru to vidím jako náročný úkol, ale realizovatelný. Musíme si konečně uvědomit, že nežijeme v uzavřených bublinách. Žijeme v krajině, která je odrazem měnicího se klimatu. I naši odborníci v Českém hydrologickém ústavu dlouhodobě upozorňují na problémy, které máme s udržení vody v krajině. S vyšší teplotou je vyšší výpar, a pokud se nenaučíme s vodou lépe hospodařit, budeme mít v budoucnu velké problémy.

Foto archiv M. Hrubalové

Terezie Fialová
klavíristka

Toto téma je mi blízké již léta. (Nejen) díky několikatému životu v zahraničí sympatizuji se zásadami zelenějšího života, není to pro mne nijak problematické. Němci a Švýcaři, v jejichž zemích jsem pobývala, byli v tomto ohledu napřed, proto mi přijde zcela normální třídít odpad, neplytvat jídlem, nakupovat jen to, co spotřebujeme a poslední dobou se více zajímám i o lokálně dostupné potraviny, hodně využívám nákup potravin ze sekci „zachraň jídlo“ či „ošklivá zelenina“. Osobně nejsem ani velký

přítel cestování auty po městech, hodně využívám MHD nebo vlaky. Věřím, že jakákoliv snaha má smysl a nikdy není pozdě začít. Vždyť celek se skládá z malých dílků a každá maličkost se počítá.

Foto archiv T. Fialové

Připravil Jiří Majer

KNIHOVNIČKA

Nová role: BABIČKA

Veselý, uvolněný a respektující vztah k vnoučatům

Gundi Mayer-Rönne, Carina Manutscheri

Jak se moderní žena dokáže vyrovnat s rolí babičky, dosud spojované s určitými zastaralými stereotypy? A co na to její vnitřní dítě? Autorky, samy svižné, mladistvé ženy, které zažité představě rozhodně neodpovídají, se zaměřují na tři základní kameny při budování dobrých vztahů na ose rodiče–děti–vnoučata: na humor, uvolněnost a respekt. Pracují s pojmy všeobecná empatie, vyrovnaný vnitřní postoj a rozloučení s nefunkčními vnitřními přesvědčeními. Vnitřní dítě babičky se může často

„ozývat“ ve chvílích, kdy dcera/snacha přistupuje k výchově vnoučete jinak, než to babička zná. Nakolik role babičky ovlivní ženin život, a jaká je potřeba spontánnosti v nečekaných situacích?

Gundi Mayer-Rönne je rakouská psycholožka zaměřená na systemickou rodinnou terapii, hypnoterapii a nenásilnou komunikaci. Důležité je pro ni i posilování role ženy v rodinné dynamice.

Carina Manutscheri je nakladatelská redaktorka a lektorka workshopů tvůrčího psaní žijící v Rakousku.

Přeložila Judita Vodňáková
224 stran, brožovaná
Cena 399 Kč, v e-shopu
Portálu 339 Kč

NAUČ SE učit!

Àngels Navarro

Přeložil Dan Liška
Ilustrace María Reyes
Guijarro

Pracovní sešit cílený na předškolní děti, který vychází z nejnovějších poznatků neurovědy a má za cíl pomoci dětem se naučit, jak se správně učit. Hravou formou v dětech probouzí zájem o učení, upevňuje základní jazykové a matematické dovednosti, orientaci v prostoru, pravolevou orientaci, časovou posloupnost, vizuální diferenciaci a mnoho dalšího,

a to na úrovni jejich věku přiměřené.

Àngels Navarro vystudovala psychologii a specializuje se na terapii hrou. Vzhledem ke své tvorbě je považována za jednu z nejvšestrannějších odbornic na hry pro rozvoj mozku a mentální trénink.

96 stran, brožovaná
Cena 329 Kč, v e-shopu
Portálu 280 Kč
Obě knihy vydalo nakladatelství Portál 2023

Sázení se Skautským institutem, foto David Růžička

Sázení se Skautským institutem, foto David Růžička